

תובנות מצטברות ממלחמת יום הכיפורים ובעקבותיה

הערך המוסף הגדול של מלחמת יום הכיפורים הינו בלימוד התובנות שמלחמה זו צריכה להותיר בנו - אותן הצלחות ואותם כשלים שיש להם המשכיות והשלכות על המשך הדרך, והן תקפות גם כיום. התובנות שבחרתי להציג, הן מְדַגְגֵם חלקי ביותר ולא מקיף, כי לדעתי הדיון והפקת הלקחים בהן לא מוצו ומצבנו בחלקן אינו טוב יותר מכפי שהיה לפני ארבעים שנה

תא"ל (במיל') גדעון אבידור*

מלחמת יום הכיפורים הייתה משבר ונקודת מפנה בכל תחום, היא גדולה מכדי להידון כולה בספר אחד או במאמר. ארבעים שנים לאחר המלחמה עדיין מתקיים דיון על העובדות, סיפורי מלחמה מתפרסמים חדשות לבקרים מנקודות מבט אישיות וממחקרים המכוונים להציג נושא או גזרה ואין לכך סוף - וגם לא צריך להיות. הערך המוסף הגדול של מלחמת יום הכיפורים הינו בלימוד התובנות שמלחמה זו צריכה להותיר בנו, אותן הצלחות ואותם כשלים שיש להם המשכיות, והשלכות על המשך הדרך והן תקפות גם כיום.

הימים ותפיסת הביטחון שהובילה אליה לא פג, הוא רק התחזק.

היו דיונים רבים במטה הכללי על התפיסה הכוללת להגנת סיני, והתפיסה התגבשה בדיונים במטה הכללי בחודשים נובמבר-דצמבר 1968. זו הייתה תפיסה אסטרטגית שהתבססה על הנחיה מדינית - הגנה תחת המוטו של "אף שעל" והעברת המלחמה למגרשו של האויב.

ברוח מלחמת ששת הימים נערך צה"ל בסיני בעיקר להתקפה - צליחת תעלת סואץ והעברת המלחמה למגרשו של היריב היו מוקדי התכנון והחשיבה. האימונים והתרגילים היו מבוססי צליחה, וסכר הרואיפה (אבו עגילה) מעולם לא ראה ימים יפים מאלה.

התובנות שאותן בחרתי להציג, הן מְדַגְגֵם חלקי ביותר ולא מקיף. בחרתי באלה כי לדעתי הדיון והפקת הלקחים בהן לא מוצו ומצבנו בחלקן אינו טוב יותר מכפי שהיה לפני ארבעים שנים. זו בחרתי מדגם מרמות שונות, ובפירוט שונה. זו נקודת מבט אישית, וכול האחריות לנאמר בהן ולשגיאות וטעויות בהן היא עליי בלבד.

התכונות למלחמה

התכונות למלחמה קובעת במידה רבה את תוצאותיה, או לפחות את תוצאות תחילתה. צה"ל שבין 1967 ל-1973 היה צבא מקובע, מלא ביטחון עצמי ושחצנות. ההיערכות להגנה בסיני הייתה דוגמה מובהקת לכך. רושם מלחמת ששת

רב־אלוף רפאל (רפול) איתן ז"ל כמפקד אוגדה 36 בעת המלחמה • צילום: ארכיון צה"ל

תהיה בצידה המערבי של תעלת סואץ – לא ניתן לצבא המצרי הזדמנות להיכנס בעוצמה לסיני. התרעה מספקת, תקיפות חיל האוויר וההגנה על קו המים, במיוחד כאשר "תעלת סואץ הינה תעלת הנ"ט הטובה בעולם" (משה דיין) – יקנו לנו את היכולת למנוע צליחה מצרית משמעותית ונוכל להעביר את המלחמה למגרש של האויב.

וכאשר ההתרעה לא הייתה מספקת, תקיפות חיל האוויר השתבשו, לוחמי קו המים נותרו לבדם מול התקפה וצליחה מצרית מסיבית ולא יכלו לה, וסוללות העפר התמוססו בלחץ משאבות וזרנוקי המים – קו ההתחלה של הלחימה היה במקום שונה מאד מהמתוכנן. ובכול זאת, בהמשך הלחימה צה"ל צלח כמתוכנן

ב־6 באוקטובר, יום פרוץ המלחמה, כחצי שעה לפני תחילת המתקפה המצרית, נשלח מברק מפיקוד הדרום לאוגדה 252 בזו הלשון: "להיות מוכנים לביצוע 'צפניה' ו'בן־חיל' מחר בבוקר" ("צפניה" ו"בן־חיל" היו שמות קוד לתוכניות אופרטיביות לצליחה התעלה ולהתקפה בגזרה הצפונית). את המברק ראינו רק לאחר המלחמה. צה"ל העריך את תוכניות המתקפה המצריות לפי הדוקטרינה הסובייטית (בצורתה המצרית בסיני), של מערכה עמוקה, חדירה בעוצמה רבה למעברים החיוניים ולעומק סיני (כך חשבו גם חלק מהגנרלים המצרים), ולכך תהיה בידנו התרעה מספקת. בעיני צה"ל נראה היה כי הכרעת המלחמה

ההיערכות להגנה הייתה מבוססת בראש ובראשונה על לחימה למניעת צליחה או הדיפת המצרים הצולחים מעבר לקו המים ("שובך יונים"), כשלב ראשון לקראת צליחת התעלה כחלק ממתקפה רב־אוגדתית.

לגבי קרב ההגנה עצמו ההתייחסות הייתה כללית, והיא נתפסה כשלב ראשון (ואולי אף הכרחי אם ההתרעה תשתבש) שצריך להכין את המעבר להתקפה – צליחת התעלה ולחימה בצבא המצרי ממערב לתעלה. ולכן תכניות קרב ההגנה לא פורטו מעבר לקווים כלליים של ריכוז ופריסת כוחות (תכנית "סלע") לצורך מעבר להתקפה, ואם יעלה הצורך – יש אפשרות גם למכות־נגד בשטחנו לפני הצליחה.

הרמטכ"ל רב־אלוף דוד (דדו) אלעזר ז"ל במסוק בסיוור מעל חזית הדרום • צילום: ארכיון צה"ל

חייב לציית. הביטחון העצמי של צמרת צה"ל בוגרת מלחמת ששת הימים הרקיע שחקים, ובצמרת לא לקחו בחשבון שיתכך והמצב אינו כפי שנדמה. זה קרה ביבשה וזה קרה באוויר, אך חיל הים הבין זאת אחרת – והתוצאות מדברות בעד עצמן. תוצאות מלחמת יום הכיפורים, המדיניות והצבאיות, הן תוצר של תפיסה אסטרטגית ומערכתית שגויה מהותית, ורק עוצמתו הטקטית של צה"ל וכושרו המבצעי בלחימה איזנו אותן למצב של תיקו במחיר יקר להחריד, ולא היה בכוחם להביא להכרעה. אובדן המאורות לא היה בחוסר ההתרעה או באי אישור המכה המקדימה; אובדן המאורות החל במטה הכללי שנים קודם לכן, והוא התפתח בשלוש השנים שקדמו למלחמה, כאשר פיקוד הדרום נערך ללחימה תוך התעלמות גמורה "מדעתו" של האויב – שלא טרח כלל להסתיר אותה.

המודיעין באותה תקופה שירת את התפיסה הזו – הוא שפע נתונים והיה חסר בהבנה. המודיעין התעניין בהתרעה, והיה עיוור לכוונות המצריות. סאדאת הסביר לאמריקאים בראיון לניוזוויק באפריל 1973, לפני המלחמה: "אתם משתמשים במחשבים לפתרון בעיות גאופוליטיות והם תמיד מטעים אתכם... שכחתם להזין פסיכולוגיה וייטנאמית למחשבים".

התופעה לפיה האויב הוא צד מגיב, רווחת בצה"ל (ולא רק בצה"ל) בכול הרמות. צריך לזכור ולהטמיע היטב בתהליכי קבלת ההחלטות ובשיקול הדעת כי לאויב יש זכות הצבעה וכי אנחנו לא לבד.

3 ימי לחימה גם הקרב הזה הסתיים בהצלחה חלקית ובמחיר יקר¹.

לא עצרנו את הצליחה המצרית, חלק מהמעוזים חולצו או הצליחו להתפנות, מעוז אחד לחם בהצלחה ונותר, לוחמי שישה מעוזים נחלצו, אחד עשר מעוזים נכבשו, אוגדה 252 על שלושת חטיבותיה (חטיבה 14, חטיבה 401, חטיבה 275) איבדה 200 כ־טנקים בתוך 10 שעות לחימה (קרוב ל־70 אחוזים מכוחה והיא המשיכה להילחם כאוגדה). בתוך 3 יממות מאות חיילים נהרגו, נפצעו או נפלו בשבי ונהדפנו מקו המים. הניסיון האחרון והכושל במסגרת התפיסות המקוריות היה התקפת־הנגד ב־8 באוקטובר, שהסתיימה בכישלון חרוץ. משימת תוכנית "שוכב יונים" לא הושגה.

בה בעת סאדאת השיג את מטרותיו כבר בשעות הראשונות ללחימה. הצבא המצרי פעל היטב במערכת הצליחה, אבל לא "עזרתנו" הוא לא היה מגיע להישגים כאלה.

וכול זה למה? גם לאחר שנוצר למדינת ישראל עומק אסטרטגי של למעלה מ־200 ק"מ בסיני, צה"ל לא פיתח חשיבה שונה מעבר לתפיסת העברת המלחמה למגרשו של האויב לפי מודל 1967 – תפיסה שהביאה לנעילה מחשבתית על רעיון הצליחה של צמרת צה"ל². בתפיסה אחרת אפשר היה אחרת.

לא הייתה שום קדושה לתעלת סואץ או למספר קילומטרים במרחב סיני. היו מפקדים בצה"ל שראו נכוחה, אבל הנחיות הדרג הפוליטי בנוסח "אף שעל" היו חדות וברורות, וצבא במדינה דמוקרטית

ההשיג ניצחון צבאי בצידה המערבי של התעלה, אבל בו בזמן לא מנע כיבוש הגדה המזרחית של התעלה על ידי המצרים ולא הושגה הכרעה.

לאויב יש זכות הצבעה

היו מספר כשלי מודיעין במלחמת יום הכיפורים. המפורסם (והפופולרי שבהם) הוא כישלון ההתרעה המוקדמת. אבל היה כשל מודיעיני עמוק הרבה יותר, שחזר על עצמו גם במלחמת לבנון השנייה, וגם בלחימה הבלתי נגמרת כנגד ארגוני הטרור. המודיעין התמקד, ועדיין מתמקד ב"לדעת" מי, איפה, כמה וכדומה. צה"ל הגיע להישגים יוצאים מהכלל באלה, אבל בסקירות המודיעין ובהערכות המצב (שמתחת לרמה המדינית והאסטרטגית המתמשכות) חסר מרכיב ה"הבנה".

במלחמת יום הכיפורים ולפניה היו בידי צה"ל תוכניות הצבא המצרי לפרטיהן. ידענו על צליחה של חמש דיוויזיות חי"ר, ידענו היכן הן פרוסות, ידענו על הדיוויזיות המשוריינות הבאות בעקבותיהן, ידענו על פשיטות הקומנדו, הכרנו את הדוקטרינה הסובייטית על מערכה עמוקה – אבל היינו ממוקדים בעצמנו.

נקודת המפנה אירעה בשנים 1970 – 1971 כאשר סאדאת, בניגוד לדעת חלק ניכר ממפקדי הצבא שלו, קבע את מטרות המלחמה כמטרות פוליטיות, לא שחרור סיני, לא הבסת צה"ל, אלא:

- לסיים את מצב הפסקת האש וביטול המצב הצבאי הנוכחי,
- לגרום לאויב אבדות רבות ככול האפשר בכוח אדם ובאמצעים,
- לפעול לשחרור אדמה כבושה בשלבים לפי יכולת הצבא.

צה"ל לא הבין זאת (או לפחות לא הפיק את המשמעותית ממך), למרות שהדברים נאמרו בצורות שונות בהרבה הזדמנויות ובפרהסייה. תפיסתו של צה"ל נקבעה בטרם נאמרו הדברים האלה, וצה"ל היה נעול על תפיסתו, והאויב ודעתו לא "שיחקו תפקיד".

סאדאת אמר במפורש כי בכוונתו להרוג מספר חיילים ישראליים גדול ככול האפשר, ואנחנו "עזרנו" לו להשיג את מטרותיו. מילאנו בתעוזה רבה את ההנחיה המבצעית שניתנה לנו – ניסינו לממש את מדיניות ה"אף שעל", הסתערנו והיינו גיבורים ללא תכלית וטעם, פעלנו כפי שציפו מאתנו (המצרים), לחמנו "צה"לית" כנגד מטרות לחימה שאנחנו ייחסנו לאויב, והוא בכלל היה במקום אחר. לאחר כ־12 שעות, כאשר התבררה לנו תמונת המצב, וכאשר למדנו כי אוגדות המילואים בדרך זה עניין של מספר שעות עד שיגיעו, חדלנו מניסיונותינו להדוף את המצרים מעבר לקו המים (אחת ממשומות "שוכב יונים"), והתרכזנו בחבירה ובסיוע למעוזים כדי להציל חיילים ישראליים. לאחר

האלוף אורי אור כמח"ט 679 בחזית הצפון במלחמה • צילום: מאוסף האלוף אורי אור

אנחנו ביקשנו שיפסיקו לבוא ולסייע. לעומת זאת ב־14 באוקטובר, כאשר חטיבה 3 המצרית יצאה מכסוי מטריית הטילים, חיל האוויר היה משמעותי מאד בהשמדתה.

לאחר שצלחנו את התעלה היו המשימות הראשונות של כוחות היבשה לפתוח לחיל האוויר את השמיים ולהשמיד את סוללות הנ"מ – התהפך הגלגל ממלחמת ששת הימים שבה חיל האוויר פתח את הדרך ליבשה. היו לכך הרבה סיבות, ורובן תקפות גם כיום. חיל האוויר עם יכולותיו המופלאות עשוי להיקרא למשימות בעדיפות לאומית והוא לא יופיע במרחב הלחימה היבשתית.

מופעי חיל אוויר נוסח "עופרת יצוקה" ו"עמוד ענן" יכולים לחזור על עצמם כאשר לאויב אין מערכות נ"מ, אין לו חיל אוויר, ואין לו ארטילריה, וכאשר מערכות איכון המטרות של צה"ל "יושבות" על משבצת של קילומטרים רבועים בודדים בגזרת לחימה יחידה. צבא היבשה אסור לו להיבנות למצבים "נוחים" כאלה.

את כלל המלחמה, הוא אמצעי להשגת מטרותיה, סאדאת הבין זאת וצבאו שירת אותו נאמנה. הדרג המדיני במדינת ישראל לא הבין זאת, וצה"ל סייע באי-ההבנה הזו. אנחנו רואים תופעות כאלה גם כיום כאשר מתייחסים לפעילות צבאית בדרום הלבנון, בגבול רמת הגולן או בעזה כ"מעגל סגור".

הפעלת אש בסיוע לקרב היבשה

חיל האוויר היה אחת האכזבות הגדולות במלחמת יום הכיפורים. למודי ניסיון ממלחמת ששת הימים היו הציפיות מחיל האוויר בהגנה על קו התעלה גבוהות מאד. לפני המלחמה היו תוכניות שילוב וסיוע בשמות שונים ובשפע. חיל האוויר כונה "זרוע האש של כוחות היבשה" – במלחמה זה לא קרה.

חוסר ההצלחה של חיל האוויר להשמיד את מערך טילי הנ"מ המצרי, הביא לחוסר יכולת של חיל האוויר להשתתף בלחימה משמעותית ביבשה. הניסיונות לפגוע בגשרים ולסייע למעוזים עלו במחיר יקר עד כדי כך שמהר מאד

כוונות האויב ומשמעותיותיהן המבצעיות חייבות להופיע במקום גבוה בסולם הערכת המצב ותהליכי קבלת ההחלטות.

בהערכת מודיעין צריך לשלב תובנות, צריך לייצג את האויב נאמנה ולא רק למדוד את כוחו; צריך לא רק לספק נתונים למפקד, על המודיעין גם "לייצג" את האויב. רוח הלחימה של החיזבאללה הייתה הפתעה לצה"ל, רוח הלחימה הפלשתינית באינתיפאדות ובעזה והצהרות הניצחון של חמאס ושל נאסראללה התקבלו בזלזול – צה"ל נותר עם השוואות כמותיות.

סאדאת היה מוכן לקבל תבוסה צבאית אם רק יגרום לישראל מספיק אבדות, ואנחנו נטינו לראות צד אחד בלבד, הצד שלנו. לכן מלחמת יום הכיפורים הסתיימה כאשר המצרים "סופרים" את השבוע הראשון ואנחנו "סופרים" את עשרת הימים האחרונים – כך שני הצדדים מנצחים באותה מלחמה.

מלחמה מתחילה בהנחיות מדיניות והיא מסתיימת בתוצאות מדיניות, הצבא אינו מנהל

מנגמ"ש – הספיקו כדי לנהל קרבות תמרון על פני עשרות רבות של קילומטרים מול שריון ומערכי אויב, לפעול בתיאום עם אוגדה לוחמת שכנה (אוגדה 162), לתכנן ולקבל סיוע ארטילרי, לתאם ולקבל שדרות תספוקת, להבטיח את רציפות הלחימה, לקלוט כוחות (חלקם הגיעו מפיקוד הצפון תוך לחימה) ולצוות כוחות תוך לחימה. המפקדות "השמנות" הצטרפו רק כאשר הכול הסתיים. הן היו חיוניות לתיאום, לתקשורת, לדחיפה מאחור קדימה של כוחות ואמצעים ובעיקר של פינוי נפגעים, הן לא היו חיוניות במרחב הלחימה והן לא היו שם.

עם מערכות המידע והתקשוב כיום, צריך לחשוב היטב מדוע מבנה המפקדות כיום דומה עד מאד למפקדות "השמנות" של מלחמת יום הכיפורים שהיו עם מערכות חד-פס וטלפרינטר ללא צגים ומחשבים, ומדוע צריך מפקדות חלופיות כאשר טווחי המגע הינם מספר עשרות ק"מ בלבד, והתקשורת משופרת לאין ערוך, והאם "ראיית" תמונת המצב על הצג אכן באמת תורמת למפקד להבין את שדה הקרב. אין ספק שמערכות ממוכנות מסייעות במידה רבה לעבודת המטה, אבל מפקד ככול רמה, צריך לחוש ולהבין את הקרב של הרמות הכפופות לו, ולשם כך עליו להיות לידם.

כוח הרצון

מנהיגות, מקצועיות, רוח לחימה, מוטיבציה ומורל – ללא אלה היה מצבנו עגום. לזכותו של צה"ל צריך לזקוף את אמון החיילים והמפקדים בצה"ל ובמפקדיו, את מיומנות הלוחמים בהפעלת כלי נשקם, ובשיתוף הפעולה בלחימה. כוח הרצון (כמושג כולל לחמשת "הכוכבים" האלה) הוא שהכריע את המלחמה בסופו של דבר, וכי לחיילים ראויים היו מפקדים ראויים. גם אם מפקדי צה"ל ומפקדותיו טעו בהערכת המצב הראשונית, ולעיתים טעו גם בניהול הלחימה, הלוחמים והמפקדים בדרגי השדה התעלו על עצמם, וכיפרו באומץ. במסירות ובתעוזה על שגיאות וטעויות, נחלצו ממצבים אבודים או יצרו מצבי ניצחון שאין כדוגמתם. יותר מכול אמל"ח מתוחכם או מערכת שו"ב מעולמות וירטואליים, יכולותיו של הלוחם ואמונו במפקדיו, ומפקדים שהיוו דוגמה אישית בשדות קרב – הם שניצחו את קרבות מלחמת יום הכיפורים.

זה פרי של אימונים מפרכים, של התמקדות במקצועיות, זה פרי אימון ותרגול קרוב ככול האפשר לתנאי הלחימה, למיומנות ואמון באמצעי הלחימה; זה פרי של דוגמה אישית וטיפוח רוח יחידה לאמון, והליכה בעקבות מפקדים במצבים קשים.

לוחמי שריון בתדריך במהלך המלחמה • צילום: ארכיון צה"ל

נעו בעיקר קדימה לפגוש מפקדים כפופים ולראות את התפתחות הקרב במו עיניהם⁴.

למעט מפגשים של מפקדי האוגדות עם אלוף הפיקוד בדבלה לא היו כינוסי מפקדים, כול אחד היה אחראי למשימה שממנו וקדימה. במונחים כיום הפיקוד היה "פיקוד מוכוון משימה" – משימות ירדו מדרג לדרג וכול דרג קבע את תוכניתו לפי מיטב הבנתו. תיאום בין חטיבות ובין אוגדות בתנועה נעשה בהאזנה הדדית לרשתות, לא היה צורך ולא היה בפועל "ניהול" מלמעלה בשום רמה. לא היה פער בהבנת "תמונת המצב".

לא היה עודף מידע, לא היו להקות של קציני מטה ועוזרים. מג"ד שפעל מטנק (שהוחלף מספר פעמים), מח"ט שפעל מטנק ומפקד אוגדה שפעל

ב-13 באוקטובר, וקלמן מגן שבא במקומו, נעו כול יום, במהלך שעות האור, בין המח"טים, לעדכון, התייעצות ומתן פקודות, ובלילה הם היו חוזרים לחפ"ק לעדכון, תכנון ומנוחה. בקרב התמרון לאחר הצליחה, החפ"ק האוגדתי נע צמוד לאחד מחפ"קי החטיבות שנפרסו במרחבי הלחימה הגדודיים, ופעל באותה מתכונת מתוך תנועה או בעצירות קצרות. המח"טים והמג"דים פעלו מעל גבי טנקים. מח"טים היו במרחב הגדוד המוביל ומג"דים היו בחזית הלחימה.

לא היו מפקדות חלופיות והמפקדה העיקרית לא דילגה בעקבות הכוחות המתקדמים, ולא היה צורך בכך למרות שטווחי הלחימה היו ארוכים. הפקודות הועברו ברדיו ובמערכות רדיו-טלפון, והמפקדים

האלוף קלמן מגן ז"ל בעת המלחמה • צילום: ארכיון צה"ל

יש המון לקחים מאותה מלחמה רחוקה, לקחים שאותם אנחנו רואים והם מבצבים גם כיום, כי לקח "אמיתי" לא נעלם, הוא יצוץ שוב בהזדמנות הראשונה. הלימוד לא רק שלא הסתיים, הוא באמצע ההתחלה. במכון "חץ" אנחנו פועלים לצמצם את הפער, ולהעשיר את צה"ל במידע ותובנות, אם אתה מבקש לדעת, או רוצה להעביר מידע, התקשר אתנו – <http://www.iamfi.com> הניסיון הוא דבר נפלא, שכן בעזרתו אתה מבחין בטעות שעשית בכול פעם שאתה חוזר עליה. (ג'ורג' ברנרד שו).

* **תא"ל במיל' גדעון אבידור**, שירת בחיל השריון 30 שנים, בין תפקידיו: מג"ד 46, קצין אג"ם אוגדה 252 במלחמת יום הכיפורים, מפקד בית הספר לשריון, מח"ט 725, סגן מפקד גייסות השריון, קשנ"ר במלחמת של"ג. בשנת 2007 ייסד וניהל את מכון צבי מיתר לחקר לוחמת יבשה ביד לשריון בלטרון, ומשנת 2012 הוא עומד בראש מכון "חץ" לחשיבה צבאית מתקדמת. ■

לא הטכנולוגיה ניצחה במלחמת יום הכיפורים ולא גדולת הגנרלים – הלוחמים והמפקדים בקו המגע הם שהכריעו, זה יהיה כך גם בעתיד – ביבשה אין מלחמת כפתורים ופתרונות קסמים. אם צריך לקצץ בתקציב, לא זה התחום שבו צריך לפגוע. חיילי המילואים של מלחמת יום הכיפורים ניצחו במלחמה. כאשר התוכניות נכשלות, האויב מפתיע, והטכנולוגיה לא פועלת כהבטחות היצרן, ואין כוח אחר מלבד הלוחם וכוח הרצון שלו – שום תחום ממוחשב לא יעשה את העבודה במקומו, הלוחם אינו מכפיל כוח – הלוחם הוא הכוח. מכול לקח אשר למדנו ממלחמת יום הכיפורים – אין לקח גדול מזה.

וכשהאבק שוקע

40 שנים לאחר סיום המלחמה עדיין אין סיכום רשמי ומוסמך על מהלכה. יש עשרות ספרים, חלקם סיפורים אישיים ויחידתיים, וחלקם עבודות חקר המנסות להאיר נקודות שונות. צה"ל יוצא נפסד מכך. המבט האישי תמיד יעשה עוול למישהו – כי כול אחד מתאר את מה שהוא יודע או חושב, והתמונה הכללית אובדת. ההיסטוריה נכתבת ונקבעת לפי תחושות וידיעות אישיות ובהיעדר לימוד מוסמך. פרסום ההיסטוריה הצבאית מתעכב כי יש מפקדים שחשים שהם לא מוצגים באור נכון. על כך אמר צ'רצ'יל "ההיסטוריה תהיה אדיבה כלפיי, מכיוון שאני עומד לכתוב אותה". צה"ל משקיע מאמץ בלימוד לקחים, בדרך כלל מאמץ מרוכז וקצר, בקורסים ובמכללות לומדים בעיקר מורשת קרב. אך מעבר למחלקת ההיסטוריה הצבאית העוסקת בתיעוד, אין בצה"ל גוף יציב וקבוע הלומד ביסודיות לקחי פעולות, מבצעים ומלחמות, ולכן, החטאנו בהבנת העומק אסטרטגי וכיצד מנצלים אותו, וכאשר "נפל בחלקנו" עומק כזה – לא הבנו את המצרים, את כבודם שאבד ואת המטרות הפוליטיות שלהם, לא למדנו ולא תרגלנו הגנה, לא היה לנו מודיעין קרבי, מערך האש בסיוע ללחימה היה במצב רעוע, הסיוע ללחימת היבשה מהאוויר היה נתון לחסדי חיל האוויר, המפקדות היו כבדות, הלוגיסטיקה בעורף מרחב הלחימה

הערות:

1. למעט מוצב המזח שהמשיך להילחם עד 13 באוקטובר ומוצב בודפשט שהתגונן בהצלחה כול משך הלחימה.
2. ראה סקירה על התקפה והגנה בתורת הביטחון של ישראל בספרו של אלוף עמנואל סקל "הסדר יבלום" עמודים 22–26.
3. אלוף אלברט מנדלר, שנהרג ב-13 באוקטובר, אלוף קלמן מגן, סא"ל גדעון אבידור, אל"ם יעקב ארז, סא"ל יוסי תמיר.
4. מרפידים לתעלת סואץ הטווח הינו כ-40 ק"מ בקו ישר וכ-200 ק"מ לקצות גזרת הלחימה בצפון ובדרום. בצליחת התעלה בהתקדמות מערבה ודרומה היה המרחק בין החפ"ק האוגדתי לחפ"ק הפיקודי כ-100–150 ק"מ, והמרחק בין החפ"ק האוגדתי לחפ"קי החטיבות היה 1–3 ק"מ. החפ"ק האוגדתי הופגז באש ארטילרית, הותקף על ידי מטוסים מצריים, השתתף בהסתערות על יעדים (עם חטיבה 179) ונכנס למארב מצרי על ציר התנועה לק"מ ה-101 בליל 23–24 באוקטובר, מארב שממנו נחלף החפ"ק בעור שיניו לאחר היפגעות הטנק המוביל.

נמדע-דיזל הנדסה

T-72

אכזרית

M-113 N-2000

קבוצת נמדע-דיזל הנדסה עם ניסיון של יותר מ-30 שנה בהנדסה וייצור בעלת הידע והיכולת לשדרג כל טנק ונגמ"ש ברחבי העולם

נמדע-דיזל הנדסה לב פסח, א.ת. צפוני לוד 71106 טל': 08-9781111

www.nimda.co.il • www.diesel-eng.co.il

גומיאן
מוצרי גומי בע"מ

החברה המובילה בישראל בענף מוצרי הגומי

סגור עתיים

אינסוף אפשרויות

רחוב דרכי משה 4, לוד • טלפון: 08-9224911 • פקס: 08-9242949
www.gumiyan-rubber.co.il • gumiyan@zahav.net.il